

Pocitové mapy

Sumárne vyhodnotenie 3 testovacích iterácií inovatívnej participatívnej aktivity

Implementačná jednotka Magistrátu hl.mesta SR Bratislavy

Mgr. Eduard Donauer

6.11.2019

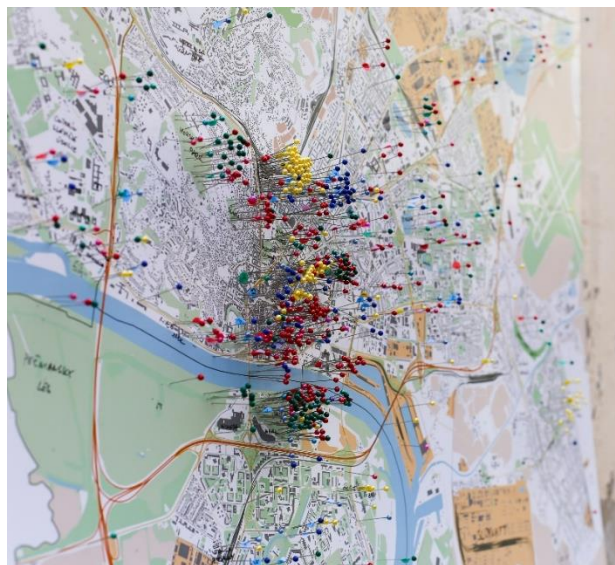
1. Popis metódy

Nástroj pocitových máp je dizajnovaný za účelom zberu subjektívnych pocitov obyvateľov a návštevníkov mesta vo vzťahu ku konkrétnej lokalite.

Metodika: Prieskum pozostával z nasledujúcich 4 otázok, pričom odpoveď na každú otázku bola indikovaná zapichnutím príslušne farebného špendlíka do mapy celého územia mesta Bratislava:

- 1) **Ktoré verejné priestranstvo máte radi?** (vnímate ako atraktívne; radi sa tam zdržiavate, stretávate sa tam s priateľmi a pod.) **ČERVENÁ**
- 2) **Ktoré zelené plochy** (lokality v parkoch, v lesoch, na lúkach) **radi využívate na rekreáciu?** **ZELENÁ**
- 3) **V ktorých lokalitách vnímate ako chodec najviac bariér?** (zložitosť prechodu cez cestu, príliš veľká premávka, dĺžka obchádzky a pod.) **MODRÁ**
- 4) **V ktorej lokalite sa necítite pohodlne / bezpečne?** **ŽLTÁ**

Odpovede na otázky mohli respondenti doplniť slovným komentárom na post-it lístky označené poradovým číslom, pričom korešpondujúci špendlík bol označený nálepkou s identickým číslom, aby bol komentár priestorovo lokalizovateľný. Analógovo zaznačené odpovede respondentov boli digitalizované pomocou nástroja QGIS.

Obrázok 1 Ilustračná fotografia – centrálna časť mesta Bratislava

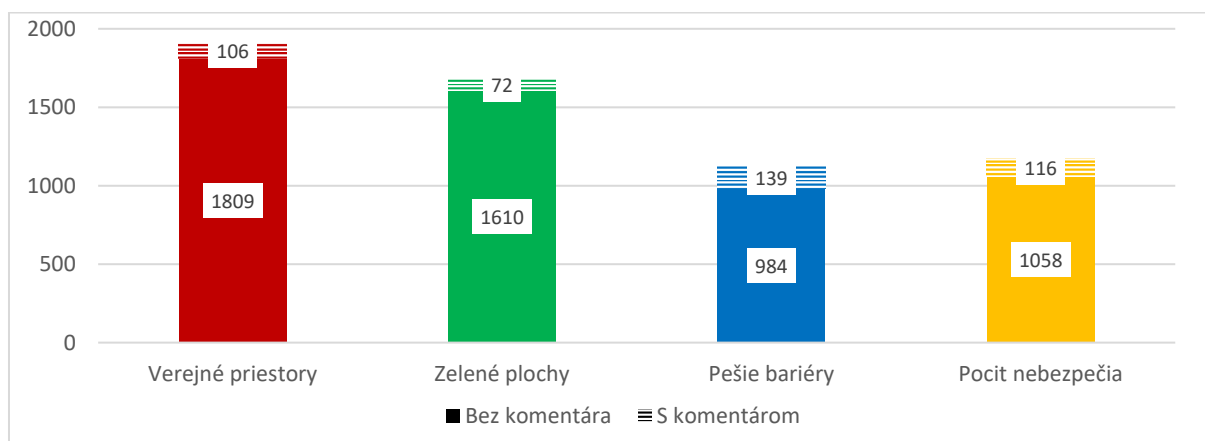
- Účelom metódy je vypožorovať priestorové vzory a koncentráciu spoločenských fenoménov (napr. negatívne vnímanie Obchodnej ulice) a identifikovať zdroj týchto emócií.
- Nástroj funguje ako základný smerový ukazovateľ, ale je potrebné kombinovať s citlivejšími/ hĺbkovejšími kvalitatívnymi metódami výskumu prípadne kombináciou s ďalšími priestorovými údajmi.

2. Štatistický prehľad

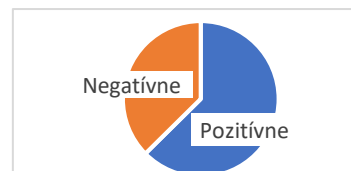
Pomocou nástroja pre participáciu širokej verejnosti bolo zozbieraných spolu 5461 záznamov o pocitoch obyvateľov a návštevníkov mesta Bratislavy, čo predstavuje cca 1 365 respondentov.

Názov podujatia	Termín	Dĺžka trvania zberu	Počet zozbieraných názorov	Počet respondentov ¹
TedX Bratislava	5. Júla 2019	10 hodín	805	cca 200
Dobrý Trh na Panenskej	11. Septembra	10 hodín	1826	cca 450
Noc výskumníkov	27. Septembra	15 hodín	2858	cca 715

Odpovede na zadané otázky boli zozbierané v nasledovnej štruktúre:

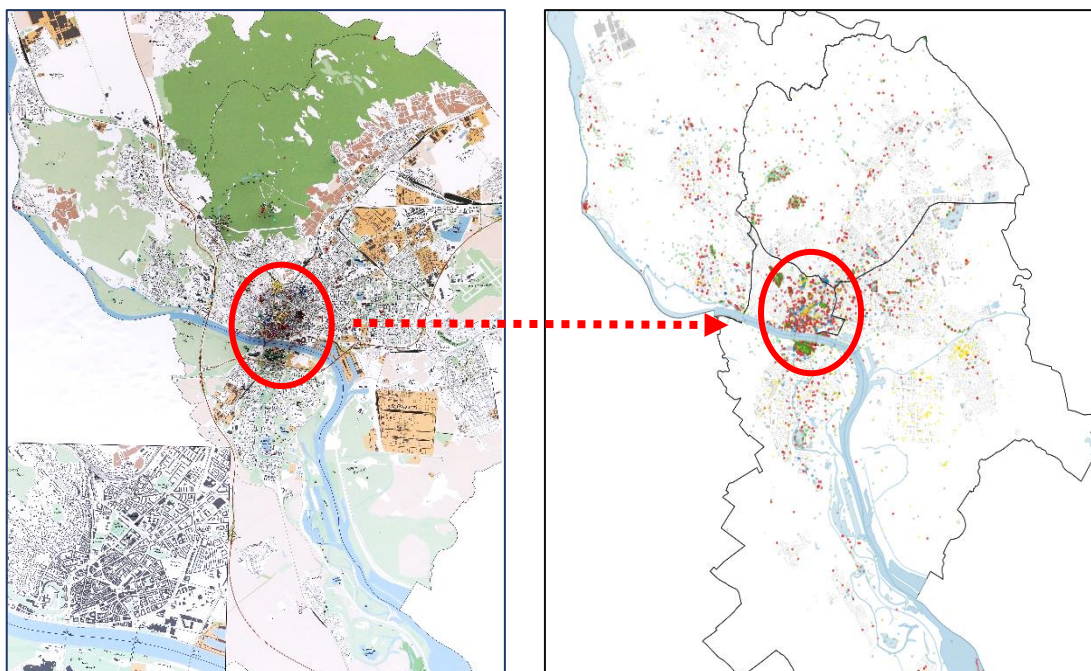
- Vo všeobecnosti prevládali odpovede na otázky ohľadom **pozitívnych pocitov** (verejné priestranstvá a zelené plochy – 62,6 % odpovedí) voči odpovediam na otázky ohľadom **negatívnych pocitov** (pešie bariéry a pociť nebezpečia – 37,4 % odpovedí);

- Prevládali odpovede bez komentárov (92,08 %) nad tými, ku ktorým respondenti pridali vysvetlenie (7,92 %). Zároveň ale respondenti vo vyššej miere priradzovali komentáre k odpovediam na otázky o negatívnych pocitoch. Najvýraznejšie komentovaná je otázka týkajúca sa bariér pešieho pohybu (modrá).
  - Komentované odpovede predstavujú vyššiu informačnú hodnotu .
  - verejné priestranstvá: 94,47 % / 5,53 %
  - zelené plochy: 95,72 % / 4,28 %
  - pešie bariéry: 87,63 % / 12,37 %**
  - pociť nebezpečia: 90,12 % / 9,88 %

¹ Pri predpoklade priemerného počtu 4 odpovedí na 1 respondenta; čo síce nebolo povinné kritérium, ale participatívne cvičenie tak bolo dizajnované (4 otázky, každá indikovaná inou farbou) a väčšina respondentov nepísané pravidlo akceptovala. Vzhľadom na rozdielne termíny podujatí a nemožnosť identifikácie respondentov však nedokážeme odfiltrovať opakujúcich sa respondentov naprieč rôznymi podujatiami.

- Odpovede respondentov boli **koncentrované prevažne v lokalite centra** mesta (východná časť m.č. BA – Staré Mesto a oba brehy rieky Dunaj), kde je možné sledovať najväčší zhluk odpovedí, aj ich najväčšiu variabilitu. (obr. 2)
- Odpovede ohľadom pocitov v periférnych častiach mesta boli typické vyššou homogenitou, ale zároveň aj menšou územnou koncentráciou (napr. m.č. BA – Vrakuňa, m.č. BA – Petržalka, územie mestských lesov a pod.)

Obrázok 2 Celkový pohľad na Pocitovú mapu v analógovej a digitalizovanej podobe (QGIS)

3. Účel nástroja

Nástroj pocitových máp generuje priestorové údaje, ktoré je možné kombinovať a prekladať s inými priestorovými (objektívnymi) údajmi, ako je napríklad:

- uličná sieť a verejné priestranstvá;
- územný plán;
- generel zelene;
- dopravný generel a pod.

Kombinácia objektívnych a subjektívnych priestorových dát poskytuje **komplexnú informáciu o vybavení** územia, ale zároveň aj o jeho pôsobení na širokú verejnosť. Za predpokladu periodického opakovania participatívnej aktivity, poskytuje nástroj cenné vstupy do 2 procesov samosprávy:

- a) Plánovanie aktivít a investícií
- b) Monitoring a vyhodnotenie dopadov aktivít a investícií

a. Plánovanie aktivít a investícií

Nástroj pocitových máp má **diagnostický charakter**, popisuje aktuálny stav priestoru a nemá funkciu zberu a generovania opatrení a investičných aktivít.

Respondenti svojou účasťou na aktivite vyjadrujú, ktoré lokality sú nimi najvýraznejšie vnímané (pozitívne aj negatívne clustre odpovedí) a v ktorých lokalitách je predpoklad najvyššieho dopadu na verejnosť.

- Aj keď sa v jednotlivých komentároch môžu vyskytnúť návrhy na konkrétne opatrenia, tieto majú len orientačný charakter, pretože podiel komentovaných odpovedí ku všetkým je zvyčajne malý a vyjadruje názor jednotlivca. Takáto informácia ale môže vstupovať do ďalších participatívnych aktivít pre identifikáciu opatrení.

Hodnota nástroja pre proces plánovania spočíva v poskytnutí masívnych dát ohľadom verejného dopytu. Často aj menšie zásahy, ale tematicky a priestorovo správne nadizajnované, môžu mať vyšší dopad na verejnú mienku, ako organizačne a investične náročné aktivity, pri ktorých ich priestorový kontext nebol vzatý do úvahy.

Vzhľadom na to, že metodika nástroja sa nepýta pri každej otázke na pozitívnu aj negatívnu reakciu (napr. označte obľúbenú a neobľúbenú verejnú lokalitu), je potrebné extrapolovať informácie na základe neúplných informácií a vzťahov ostatných premenných.

Príkladom použitia nástroja v procese plánovania aktivít samosprávy je prioritizácia investičných aktivít v území – napr. výber verejných priestranstiev (námestia a ulice), ktoré by mali byť revitalizované:

Prevládajúce pocity (farby)	Príklad interpretácie záznamu
 	Kombinácia verejných priestranstiev s prevažujúcou červenou farbou (obľúbené, často navštevované lokality), ktorých dostupnosť znižuje prítomnosť bariér pešieho pohybu, zlá organizácia pešej a motorovej dopravy alebo nekvalitná infraštruktúra. <ul style="list-style-type: none"> Za predpokladu systematického odstraňovania bariér a zlepšenia organizácie dopravy môžeme predpokladať zvýšenie intenzity pozitívneho vnímania verejného priestranstva a „preliatie“ tohto efektu do susedných lokalít. (napr. lokalita okolo Rybného námestia a nástupiska pod Mostom SNP)
 	Kombinácia verejných priestranstiev, v ktorých je veľká koncentrácia 2 pozitívnych odpovedí (obľúbené verejné priestranstvá a obľúbené prírodné lokality) identifikujú lokality, v ktoré sú často vyhľadávané, ale v ktorých môže byť zároveň prítomný konflikt rôzneho využitia. <ul style="list-style-type: none"> Za predpokladu plánovania aktivít a investícií v takomto území je dôležité manažovať jeho funkčné využitie, aby nedochádzalo k tzv. „prehrievaniu“ lokality. V lokalitách je možné zavedenie zonácií a vybaveniu príslušnou infraštruktúrou. (napr. lokalita Sadu J. Kráľa alebo Horského parku)

	<p>Kombinácia identifikovaných oblíbených lokalít a lokalít, ktoré nie sú obyvateľom komfortné nie je častá, vzhľadom na antagonisticky položenú otázku. V priestore sa ale ukázal výskyt susediacich lokalít, ktoré pôsobia na verejnosť úplne opačne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Za predpokladu plánovania aktivít na zlepšenie reputácie konkrétnej lokality je dôležité jej prepojenie na blízke prvky, ktoré sú vnímané pozitívne. <p>(napr. Námestie SNP – spodná časť je vnímaná najpozitívnejšie v rámci celého mesta, zatiaľ čo jeho horná časť a celá Obchodná ulica sú vnímané ako diskomfortné lokality)</p>
	<p>Kombinácia pocitov bariér pešieho pohybu a pocitu ohrozenia sa v priestore vyskytuje často, a indikuje najčastejšie predimenzovanú motorovú dopravu na úkor pešieho pohybu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Za predpokladu plánovania aktivít je potrebné zhodnotiť, či pocit ohrozenia vyplýva z konfliktnnej organizácie dopravy, kedy je územie využívané na peší pohyb, ktorý je ale sťažený premávkou alebo je problém spojený s nedostatočnou infraštruktúrou pre peší pohyb (chodníky, osvetlenie) ktorá zapríčiňuje vyľudnenie lokality. <p>(napr. lokalita Račianskeho mýta alebo Devínska cesta)</p>
<p><i>Absencia záznamov pocitov - farieb</i></p>	<p>Pokiaľ nejaké lokalita nie je označovaná, pracujeme s predpokladom, že na celomestskej úrovni nie je výrazne navštevovaná a umiestnená v mentálnej mape obyvateľov.</p> <p>Pre doplnenie „bielych miest“ je možné urobiť aktivitu špecificky pre miestne obyvateľstvo v mestskej časti (prípadne v menšej mierke na konkrétnej ulici a pod.</p>

b. Monitorovanie a hodnotenie

Druhý a nemenej dôležitý účel nástroja je monitorovanie a **vyhodnocovanie dopadu** aktivít a ich **vizibility** v rámci širokej verejnosti.

Za predpokladu periodického opakovania prieskumu je možné sledovať dynamiku zmien vnímania mesta a konkrétnych lokalít vo vzťahu k priestorovo identifikovaným opatreniam.

- Ako príklad môžeme uviesť Obchodnú ulicu, ktorá bola označená ako výrazne diskomfortná lokalita. V čase realizácie prieskumu však bola na Obchodnej ulici otvorená nová stanica Mestskej polície a mesto Bratislava taktiež realizuje špecifické mäkké opatrenia určené pre zlepšenie reputácie lokality.
- Po roku (cca leto 2020) keď bude prieskum opäť realizovaný a vyhodnotený, predpokladáme zmenu vnímania lokality, jednak pre útlm pocitu vzhľadom na časový odstup od posledných násilných udalostí a tiež na základe vnímania prítomnosti mestskej polície.
- V prípade nepotvrdenia predpokladu bude potrebná detailnejšia analýza príčin pocitov ohrozenia pre nastavenie ďalších opatrení.

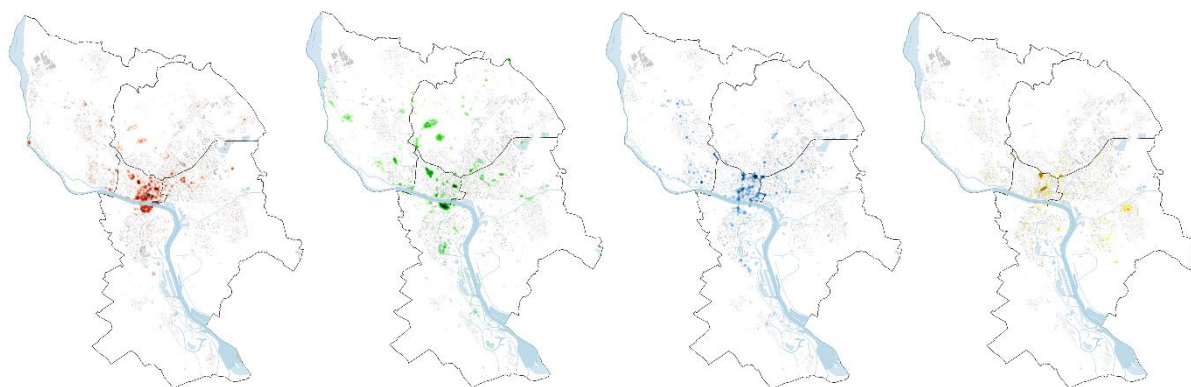

4. Výsledky

Interpretácia výsledkov nástroja pocitovej mapy sa odlišuje od mierky, v ktorej je nástroj používaný.

a. Makroanalýza

Sleduje mesto a priestorové vzory indikovaných pocitov ako celok. Zber údajov prebieha na podklade celého mesta a respondenti sa môžu vyjadriť k akémukoľvek územiu. V rámci makroanalýzy je pre vyhodnotenie a interpretáciu výsledkov dôležitá kombinácia výstupov s inými priestorovými údajmi (napr. cestná sieť, rozmiestnenie zelene a pod.). Na tejto úrovni nie je obsah komentárov veľmi výpovedný.

Obrázok 3 Priestorové rozloženie a koncentrácia odpovedí podľa jednotlivých otázok prieskumu

Každá zo 4 otázok prieskumu vykazuje aspoň jedno dominantné ohnisko s najväčšou koncentráciou odpovedí a následnú sériu menších klastrov (obr. 3).

1. Pri odpovediach na prvú otázku, o **oblúbených verejných priestranstvách**, bola jednoznačná väčšina odpovedí umiestnená v rámci historického centra mesta, kde je najväčšia hustota námestí a kde je zároveň organizovaný najväčší počet kultúrno-spoločenských podujatí: Námestie SNP, Hviezdoslavovo námestie, Medická záhrada, Slavín, Tyršovo nábrehie a Sad J. Kráľa, nábrehie pri Eurovee.

V rámci periférnych oblastí mesta boli častejšie označované lokality v mestských lesoch (Partizánska lúka a Koliba), pod hradom Devín na sútoku Moravy a Dunaja, v centrálnej časti Vajnora, v okolí jazier Draždiak, Kuchajda, Štrkovec, Rohlík a Zlaté piesky a lokalita galérie Danubiana. Tieto lokality sú typické vhodným priestorom pre združovanie obyvateľov, ako aj periodickou organizáciou kultúrno-spoločenských podujatí či už mesta alebo mestských častí.

2. Pri odpovediach na druhú otázku, o **využívaných zelených plochách**, bola koncentrácia odpovedí viazaná najmä na parky a mestské lesy. Najväčšia koncentrácia odpovedí bola umiestnená v Medickej záhrade, avšak celkovo najväčší počet odpovedí bol lokalizovaný v Sade J. Kráľa a blízkom nábrehí (avšak na väčšej ploche). Podstatná časť respondentov ďalej označila Horský park ako často navštevovanú zelenú lokalitu.

Zelené rekreačné plochy sa nachádzajú prirodzene v periférnych častiach mesta: lokalita mestských lesov (Partizánska lúka, Železná studnička, Koliba, Kačín, Ahoj); ďalej lužné lesy v Petržalke (Starý háj, Zrkadlový háj, hrádza Dunaja a Rusovecké a Čunovské jazerá). Menej respondentov označilo lokality Sandberg, jazerá Štrkovec, Kuchajda a Zlaté piesky a lesoparky v blízkosti sídlisk vo Vrakuni a v Líščom údolí.

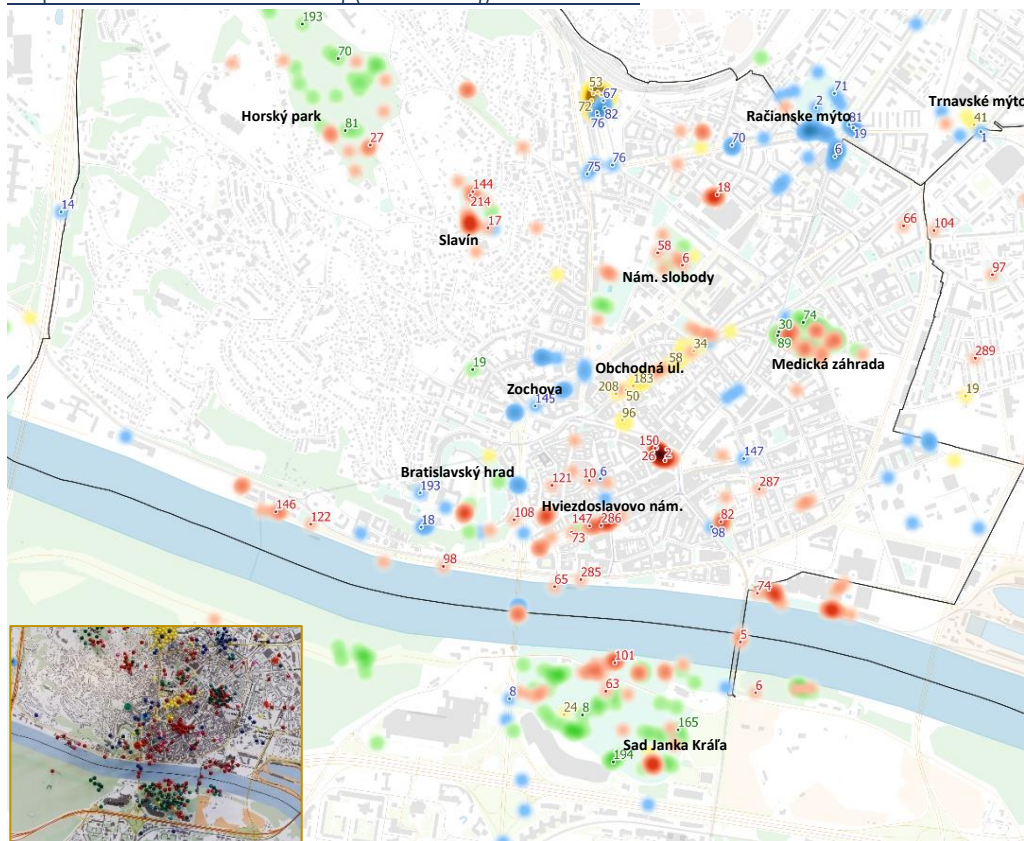
3. Pri odpovediach na tretiu otázku, **o vnímaných bariérach pešieho pohybu**, môžeme sledovať väčšinu odpovedí lokalizovaných v tesnej blízkosti hraníc m.č. Bratislava – Staré Mesto (mestský okruh 1), pričom jednoznačne dominuje Račianske mýto, Hlavná stanica a nám. F. Liszta (Predstaničné námestie), Mlynské nivy, autobusová zastávka pod Mostom SNP a nadväzná lokalita Zochova). Všetky tieto lokality sú vnímané ako vstupné brány do centra a prestupné uzly v rámci systému MHD, typické zhustenou pešou aj motorovou dopravou. Toto sú lokality, v ktorých by mal byť kladený vyšší dôraz na komfort pohybu peších, príp. cyklistov. Čo sa týka periférnych oblastí, ako kritická bola identifikovaná Devínska cesta, na ktorej sa stráca cyklochodník; ďalej lokalita Borov, kde popri ceste a kruhových objazdoch chýba vybudovaný chodník; lokalita pri vlakovej stanici v Petržalke a pri Chorvátskom ramene, kde chýbajú pešie lávky; a na Prievozskej ulici pri križovatke s Bajkalskou. Tieto lokality sú typické výraznou preferenciou automobilovej dopravy a nedostatočne vybudovanou infraštruktúrou pre peších.
4. Pri odpovediach na štvrtú otázku, **o lokalitách spájaných s pocitom strachu**, sme zaznamenali najmenší rozptyl odpovedí. Počtom aj koncentráciou odpovedí výrazne dominujú 2 lokality v historickom centre mesta, a to Hlavná železničná stanica a Obchodná ulica. Obe lokality sú typické negatívnou medializáciou a dlhotrvajúcou negatívnou percepciou u obyvateľov, napriek intenzívnej snahe o zmenu (pravidelné revitalizačné aktivity na námestí pre hl. stanicou, iniciatíva „Nová Obchodná“ a pod.)
- V rámci periférnych oblastí je najvýraznejšia lokalita pri obytnom dome „Pentagon“ v m.č. Bratislava – Vrakuňa. Vzhľadom na pomerne veľký územný rozptyl jednotlivých odpovedí, pri snahe o bližšiu lokalizáciu predmetného obytného domu, ako aj vzhľadom na neidentifikovanie ostatných lokalít s koncentráciou sociopatogénnych javov (napr. Slovnaftská ulica) a nízky počet zanechaných komentárov, interpretujeme tento problém ako skôr percepčný (tzv. „urban legend“), než vychádzajúci z reálnych skúseností.
- Ďalšie lokality boli identifikované v m.č. Bratislava – Petržalka v okolí železničnej stanice a brownfieldu závodu Matador; ďalej v okolí Chorvátskeho ramena (chýbajúce osvetlenie) a pri autobusovej zastávke Ovsíšte.
- Respondenti opakovane označovali aj lokalitu závodu Slovnaft, ktorá však nie je verejne prístupná, ktorá navyše bola vnímaná ako zdroj environmentálneho a nie spoločenského ohrozenia.

b. Mezoanalýza

Vzhľadom na rozdelenie mesta na administratívne celky mestských častí, je vhodné analyzovať výstupy aj na nižšej úrovni. Zber údajov môže byť realizovaný pre konkrétne ohraničené územie (t.j. napr. Petržalčania sa vyjadrujú k územi Petržalky) alebo je zber údajov realizovaný na konkrétnom mieste a respondenti sa vyjadrujú k celému územi (t.j. napr. Petržalčania sa vyjadrujú k celému územi mesta).

- Mezoúroveň analýzy je možné realizovať na základe údajov z celomestského mapovania, avšak v takom prípade budú mať periférne lokality pravdepodobne nižšiu hustotu záznamov.
- Na mezoúrovni analýzy je výpovednejšie sledovať komentáre priradené k jednotlivým odpovediam. Obsahová analýza poskytuje najlepšie výstupy za predpokladu transformácie naratívnych odpovedí na kľúčové slová, ktoré poukazujú na identitu lokality.
  - Príklad využitia mezoúrovne analýzy predstavuje proces tvorby Komunitného plánu sociálnych služieb v m.č. Bratislava - Karlova Ves, ktorý nezávisle od aktivít mesta vykonáva SGI n.o. Pri použití harmonizovanej metodiky, resp. za predpokladu úpravy výstupov do jednotnej štruktúry odpovedí (agregácie výstupov do 4 zadaných kategórií) je možné informácie z rôznych iterácií kombinovať, porovnávať a verifikovať.
- Odpovede v rámci centrálnej (historickej) časti mesta:

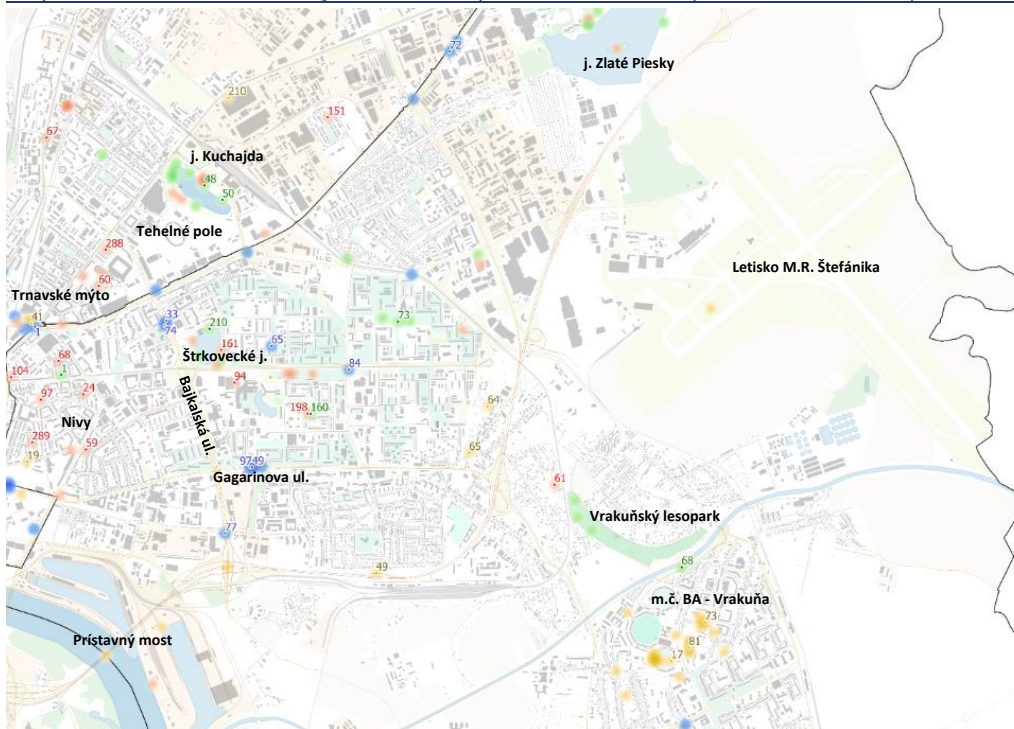

Ako bolo spomenuté vyššie, v centrálnej časti mesta bol lokalizovaný najväčší počet odpovedí respondentov.

- Ako najobľúbenejšie verejné priestranstvo sa vyprofilovalo **Námestie SNP**, avšak prevažná časť odpovedí bola umiestnená v jeho južnej (dolnej) časti, v priestore oproti Starej tržnici (2, 26, 150).

- Naopak, horná časť Námestia SNP bola označená ako lokalita, v ktorej sa respondenti necítili veľmi komfortne (96) a zároveň sa na ňu viaže územie **Obchodnej ulice** (34, 50, 58, 183 a 208), kde je vnímaný pocit ohrozenia najmä počas nočných hodín. Obchodná ulica je súčasťou pešej zóny a bola komplexne rekonštruovaná v rokoch 2006 – 2007. Pocit ohrozenia vnímajú obyvatelia prevažne z dôvodu prítomnosti (výskytu) nedôveryhodných ľudí, pričom určitú rolu mohol zohrať aj nedávny medializovaný incident so streľbou polície na útočníka v tejto lokalite.
- Pozitívne vnímanie verejného priestoru bolo ďalej identifikované na **Hviezdoslavovom námestí** (73, 147, 286) a blízkom Rybnom námestí a Rudnayovom námestí pri Dóme sv. Martina (bez komentárov).
  - Ďalšie lokality sa nachádzajú **na nábreží na pravom brehu Dunaja**: Riverpark (122, 146); na Rázusovom nábreží (65, 285) a v okolí Euroveí (74), kde respondenti oceňovali prevažne možnosť prechádzok.
  - Lokalita pamätníka a vojenského cintorína na Slavíne, kde respondenti oceňovali upravené zelené plochy a výhľad na mesto.
- Zmiešané kultúrno-spoločenské a športovo-rekreačné využitie bolo identifikované pri 3 lokalitách:
  - **Sad J. Kráľa** (63, 101 a 8, 165 a 194) – väčšina pocitov nemala priradený komentár.
  - Ďalšie lokality s obdobným „zmiešaným“ využitím je **Medická záhrada**, ktorej využitie napomáha blízkosť k historickému centru (30, 74, 89) a
  - **Horský park**, pri ktorom prevažuje športovo-rekreačné využitie v spodnej časti a kultúrno-spoločenské využitie v hornej časti územia (v blízkosti Horárne) (27 a 70, 81 193).
- Pri sledovaní odpovedí na otázku o bariérach pešieho pohybu môžeme vidieť priestorový vzor, kopírujúci tzv. Mestský okruh 1 (vnútorný). Väčšina respondentov vnímala **bariéry** pešieho pohybu v bezprostrednom kontakte s historickým centrom (tzv. vstupné brány do centra). Tieto lokality sú charakteristické zhustenou automobilovou dopravou v kombinácii s uzlami verejnej hromadnej dopravy ako aj zvýšeným pohybom peších, vzhľadom na vstup do pešej zóny historického centra.
  - **Račianske mýto** bolo označené najväčším počtom odpovedí, ohľadom bariér pre peších (2, 6, 19, 71 a 81). Kriticky je vnímané riešenie električkových zastávok, ktoré je v bezprostrednom kontakte výrazne predimenzovanej križovatky, v ktorej sa spája množstvo ciest a je zaťažovaná tranzitnou dopravou. Svetelné priechody pre chodcov Križovatky sú často riešené tak, že chodci idú súčasne s autami. Peší pohyb v tejto lokalite skomplikovala aj intenzívna výstavba na **Mýtnej ulici**.
  - **Trnavské mýto** má podobný charakter ako Račianske mýto, avšak je priestorovo menej stiesnené a prestupný dopravný uzol je lepšie vybudovaný (rekonštrukcia podchodu). Tento stav sa prejavil aj v menšej miere označovania lokality ako bariéry pešieho pohybu. Negatívne bola vnímaná skutočnosť, že nie na všetky električkové nástupištia vedú eskalátory v oboch smeroch, resp. nie na všetky sa dá dostať výťahom (1). V lokalite Trnavského mýta respondenti označili aj pocit strachu/nekomfortu, z dôvodu výskytu nedôveryhodných osôb.
  - **Mlynské nivy** ako intenzívne developované územie, prirodzene predstavuje obmedzenia v pešom pohybe.
  - Lokalita ulíc **Zochova, Staromestská, Hodžovo námestie** predstavujú ďalšiu zo vstupných brán do historického centra, na vnútornom mestskom okruhu. Z tohto dôvodu aj v tejto lokalite boli vybudované podchody pre peších, ktoré však nie sú ideálne bezbariérové dimenzované a v istých prípadoch je potrebné urobiť veľké obchádzky (145).
  - Autobusová zastávka **pod Mostnom SNP** a Židovská ulica boli označované v menšej miere a bez upresňujúcich komentárov.

- Lokalita na **Hradnom vrchu (193)** bola taktiež označená ako riziková pre peších, z dôvodu koncentrácie turistických autobusov a turistov prebiehajúcich cez hlavnú cestu a na zákrute (vstup do hradného areálu). Vstup do budovy NR SR nie je bezbariérový (množstvo schodov) (18).
- **Hlavná stanica** a príslušné **Nám. F. Liszta** predstavujú osobitný príklad lokality, ktorá je dlhodobo negatívne vnímaná z hľadiska peších bariér (67, 76, 85) , ako aj nekomfortného pocitu (53, 72) vyplývajúceho z koncentrácie nedôveryhodných ľudí ako aj zo zanedbaného a špinavého stavu okolia železničnej stanice.
- Odpovede mimo centrálnej časti mesta (m.č. BA – Ružinov, BA – Nové Mesto, BA – Vrakuňa)

- **Lokality jazier** sú vnímané respondentmi ako obľúbené priestranstvá na zmiešanú kultúrno-spoločenskú aj športovo-rekreačnú funkciu, najmä z dôvodu prítomnosti zelene a všeobecne príjemnej atmosféry.
  - **Kuchajda (48, 50);**
  - **Štrkovec (161 a 210);**
  - **Rohlík (160 a 198);**
  - **Zlaté piesky a Vajnorské jazero**
- **Rezidenčné lokality (sídlská)** boli označované v menšej miere, pričom záznamy v týchto lokalitách nám zanechávali respondenti, ktorí v nich aj priamo žili.
  - **Nivy (500 Bytov) (24, 97, 104, 289)** je obľúbená rezidenčná miestna časť (stabilizované územie), ktorú respondenti oceňovali najmä z pohľadu dostatku zelene ako aj vybudovanej občianskej vybavenosti.
  - **Nám. Andreja Hlinku** ako centrálny priestor m.č. BA- Ružinov (revitalizovaný), v ktorom sa konajú kultúrno-spoločenské akcie. (bez špecifických komentárov)
  - **Mladá Garda (67)** a jej vybavenosť športoviskami.
  - **Stará Vrakuňa a Vrakuňský lesopark (61)** s prevažujúcim športovo-rekreačným využitím.

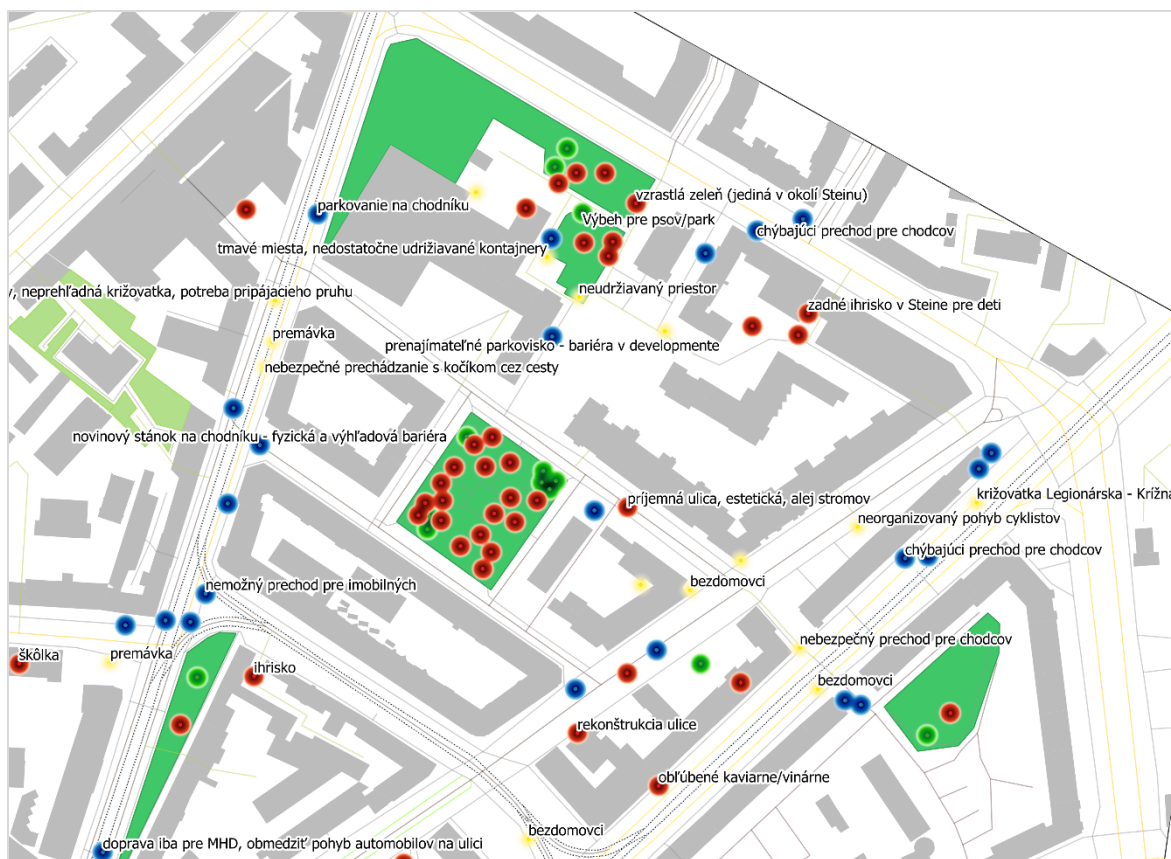
- Identifikované **pešie bariéry** sa viažu na hlavné cestné komunikácie a ich križovatky, ktorých prechod pre peších je často komplikovaný:
  - **Bajkalská ulica** – prechod bez svetelnej križovatky pri ulici Prešovská (Billa) (33, 74) a podchod pri Prístavnom moste, ktorý nespĺňa žiadne kritériá bezbariérovosti (77).
  - **Gagarinova ulica** – komplikovaný prechod cez cestu (bez svetelnej križovatky pri McDonalde) a viacnásobná križovatka ulíc Gagarinova, Prievozská, Mierová a Hraničná (49, 97).
  - Podobne problematické priechody cez cestné komunikácie boli zaznamenané na ulici **Ružinovská** (84); **Trnavská cesta** a **Rožňavská ulica** (72) a **Galvaniho ulica** (bez komentárov).
- Pocit **strachu** a **nekomfortu vo verejnom priestranstve** bol priradený najmä v m.č. Bratislava – Vrakúňa a to v území v blízkosti bytového domu Pentagon (17, 73, 81). Lokalita je vnímaná ako problematická z dôvodu koncentrácie sociálne vylúčených obyvateľov, drogovo závislých ako aj problémov spojených s prostitúciou. Vzhľadom na pomerne veľký priestorový rozptyl (niektoré odpovede boli umiestnené v pomerne veľkej vzdialenosti od „Pentagonu“) ako aj na absenciu identifikácie ďalších exponovaných lokalít v tomto území (napr. Slovnaftská ulica), môžeme predpokladať výrazný vplyv tzv. „urban legends“ skôr než reálnych negatívnych skúseností respondentov (čím ale nevylučujeme zvýšenú prítomnosť sociopatogénnych javov, ale poukazujeme na negatívny multiplikačný efekt – t.j. územie nemusí byť úspešne revitalizované ani za predpokladu investičných aktivít, pokiaľ ostane na mentálnej mape obyvateľov ako nebezpečná lokalita, a preto budú v tejto oblasti potrebné aj mäkké opatrenia).
  - Špecifické je líniové územie v okolí **diaľničného obchvatu D1** (49, 64, 65), ktorý je vedený mimoúrovňovo. Územie pod diaľnicou je vnímané ako priestor obývaný ľuďmi bez domova.

c. Mikroanalýza

Vzhľadom na škálovateľnosť nástroja je možné robiť prieskum aj v konkrétnych lokalitách (ulica; vnútroblok; miestna časť a pod.). Výhodou malej mierky pri analýze je **možnosť detailného skúmania** priestorového rozloženia pocitov a ich príčin až na úrovni konkrétnych prvkov.

- Na mikroúrovni analýzy je veľmi výpovedné sledovať komentáre priradené k jednotlivým odpovediam, pričom komentáre nie je potrebné agregovať na kľúčové slová, aby sa nestratili nuansy a emočné zafarbenie slovných odpovedí.
- Za predpokladu využívania reprodukovateľného nástroja je možné v spolupráci s občianskou sférou získavať veľmi detailné informácie s minimálnym zaťažením kapacít mesta alebo mestskej časti.
  - Príklad využitia mikroúrovne analýzy predstavuje aktivita Blumentálskej partie o.z., ktorej bola mestom ponúknutá metodika aj nástroje na realizáciu. Na území mesta pôsobí množstvo komunitných občianskych združení, ktoré si budujú dôveru v rámci svojej lokality a miestneho obyvateľstva.
- Otvorený nástroj (metodika), ktorú môžu samostatne využívať aj externí stakeholderi prítomní v meste, ale ktorý zároveň generuje vzájomne kompatibilné dáta, predstavuje významnú pridanú hodnotu v oblasti komunikácie a budovania vzťahu medzi mestom a jeho obyvateľmi.
  - Nástroj podporuje obojsmernú komunikáciu medzi mestom a jeho obyvateľmi v štruktúrovanej podobe, ktorá je ďalej spracovateľná do procesov samosprávy.

5. Limity použitia a budúcnosť nástroja

Pre systematické využívanie nástroja je potrebné jeho periodické opakovanie, ktoré umožní sledovať dynamický vývoj percepcie mesta.

V rámci pilotného testovania, bol participatívny zber záznamov realizovaný analógovou formou, pomocou mapového podkladu a farebných špendlíkov. S touto formou realizácie je spojených niekoľko limitov:

- Nemožnosť sledovania reprezentatívnosti štruktúry respondentov a tým pádom aj nemožnosť vyhodnotenia výstupov na základe tejto štruktúry (pohlavná a veková štruktúra, miesto bydliska);
- Časovo náročný zber záznamov a procesne náročnejší zber komentárov k záznamom (nízka miera komentovaných záznamov);
- Časovo náročná digitalizácia a vyhodnotenie výstupov;
- Potreba kombinácie nástroja pocitových máp ako základného smerového ukazovateľa s ďalšími citlivejšími metódami výskumu (napr. sociologický výskum využívajúci kvalitatívne metódy na popis príčin dôsledkov, ktoré sledujeme cez pocitové mapy)

Budúcnosť využívania Pocitových máp

Prekonanie vyššie spomenutých limitov využitie nástroja je možné dosiahnuť vo veľkej miere transformáciou nástroja do digitalizovanej podoby, t.j. zber údajov o subjektívnom vnímaní územia

obyvateľmi mesta, prostredníctvom mapovej aplikácie priamo generujúcej priestorové dáta, ktorá jednoduchým spôsobom umožní odovzdávať aj komentáre.

Prostredníctvom digitalizovaného nástroja bude možné zbierať údaje o štruktúre respondentov a následne podľa tejto štruktúry výstupy aj analyzovať.

- T.j. napr. rozdiel medzi mužmi a ženami (alebo medzi rôznymi vekovými kategóriami obyvateľstva) vo vnímaní bariér pešieho pohybu;
- V prípade vyhodnotenia, že nejaká skupina obyvateľstva nie je dostatočne zastúpená pre reprezentatívnosť vzorky respondentov, bude možné cielene tieto údaje dopĺňať (napríklad aj analógovou formou);

Digitalizácia umožní aj jeho jednoduché škálovanie nástroja v 2 rovinách:

- 1) Mierka sledovaného územia** – t.j. záznamy bude možné zbierať pre celé územie Bratislavy (prípadne širší metropolitný región) alebo pre menšie lokality na úrovni mestských častí, miestnych častí a obvodov, konkrétnych ulíc alebo blokov.
- 2) Komplexnosť sledovanej témy** – t.j. raz ročne by mal byť realizovaný komplexný prieskum emočného vzťahu obyvateľov vo všetkých oblastiach s územným priemetom. Následne počas roku bude možné realizovať aj tematicky špecifickejšie prieskumy. Pre dlhodobý zber navzájom porovnateľných údajov bude potrebné si definovať stabilné témy a zoznam otázok do prieskumu.
  - Počet otázok v prieskume musí mať rozumný rozsah (cca 4 otázky). V prípade potreby detailného rozpracovania konkrétnej témy je potrebné túto tému vyčleniť ako samostatný prieskum s vlastnou sadou otázok, ktorý bude realizovaný počas ďalšieho kvartálu;
  - Pre **flexibilnejšie využitie nástroja** pocitových máp je vyčlenený **jeden kvartál pre voľné definovanie otázok** a tém do prieskumu, pričom toto obdobie môže byť využívané na zber skúseností s inovátnym využitím pocitových máp.
  - Časové oddelenie jednotlivých kôl pre využitie pocitových máp v konkrétnych témach uľahčí orientáciu a manažovanie očakávaní verejnosti pri komunikácii s mestom a zároveň buduje povedomie o novom komunikačnom kanály a jeho účele.

